

БУТУН ДУНЕ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗИ

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ УРТА ОСИЕ БЮРОСИДА

ТОШКЕНТ ХАЖИКАТИ

СУГОРИЛАДИГАН ДЕХҚОНЧИЛИКНИ ИНТЕНСИВЛАШ ЮЗАСИДАН ХЕВА ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БОШҚАРМАСИДАГИ КОЛХОЗЧИЛАР, ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ ВА СУВ ХЎЖАЛИГИ МУТАХАССИСЛАРИНИНГ СОЦИАЛИСТИК МАЖБУРИЯТЛАРИ ТЎҒРИСИДА

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ САНОАТ ВА ҚИШЛОҚ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТЛАРИ
ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ШАҲАР КОМИТЕТИ, МЕХНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ
ТОШКЕНТ САНОАТ ВА ҚИШЛОҚ ОБЛАСТЬ ҲАМДА ШАҲАР СОВЕТЛАРИНИНГ ОРГАНИ

КПСС Марказий Комитетининг Урта Осие Бюроси таъкидлайдики, Ўзбекистон ССР, Хоразм ва Хива ишлаб чиқариш бошқармасидаги қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари ўтган йили фойдаланиш, фан ва илғор тажриба ютуқларини активроқ жорий қилиш натижасида пахта ва бошқа қишлоқ хўжалик экинларини етиштириш соҳасида юксак қўрсаткичларга эришдилар. 1963 йилда ишлаб чиқариш бошқармасидаги колхозлар пахта тайёрлаш давлат планини анча ошириб бажардилар. Бошқармадаги 19 колхоздан 15 тас ҳар гектаридан 30 центнердан зиёд ва 4 тас 27 центнердан 30 центнергача пахта йиғиштириб олди.

№ 45 (2593) | сешанба, 3 март 1964 йил. | Баҳоси 2 тийин.

Бу йил хевалик колхозчилар КПСС Марказий Комитети декабрь ва февраль Пленумларининг қарорларига жавобан суғориладиган деҳқончиликни янада интенсификация асосида янги маррани эгаллаш: 30 центнердан кам ҳосил оладиган биронта

ХАЛҚ НАЗОРАТЧИЛАРИ

«Одамларни текшириб туриш ва ишларнинг ҳақиқатан ижро этилаётганлигини текшириб туриш — ҳозирги вақтда бутун ишнинг, бутун сиёсатнинг негизи мана шундир, яна бир марта мана шундир, фақат мана шундир» В. И. ЛЕНИН.

КПСС Марказий Комитетининг ноябрь (1962 йил) Пленуми партия XXII съезди директиваларини бажариб, партия ва давлат контролини бирга қўлини ва шу асосда мамлакатдаги контрол системасини тубдан қайта ташкил этиш тўғрисида қарор қабул қилган эди. Бунда кенг меҳнаткашлар оmmasи қатнашган ҳолда, ҳамма нарсага ўз ичига оладиган, доимий ишлабдиган контролнинг ягона системасини тузиш тўғрисидаги ленинча идея асос қилиб олинди.

моқдалар. Улар ишлаб чиқариш билан боғлиқ бўлган кўпгина масалаларни ўртага қўйиб, ҳаттолар, ҳаттолар ва ҳар қандай суниётмоллар бўлишини олдини олмоқдалар ва шу йўл билан хўжалик-сиёсий вазибаларни муваффақиятли ҳал этиш соҳасида катта иш олиб бормоқдалар.

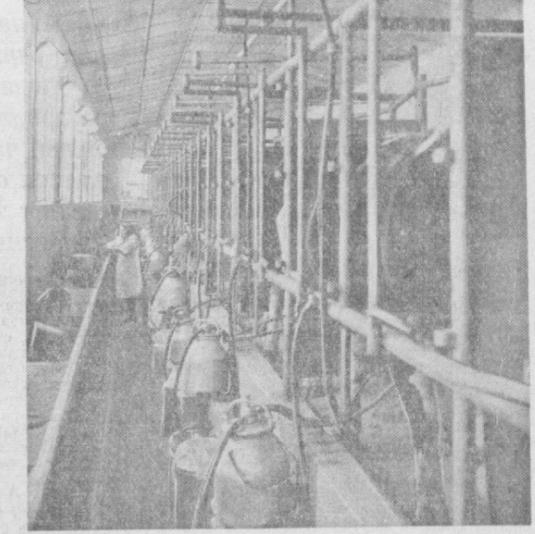
Афсуски, ҳамма ерда ҳам кўмаклашувчи гуруҳлари ва постлар ишларини қўрилдилик деб бўлмади. «Главаш-кентстрой», «Ташкентнабель» ва 2-темир-бетон заводларига тузилган кўмаклашувчи гуруҳлари ва постлари ҳали ҳам ўз ишларини чинакамга ва ҳар тарафлама жонланган иборатларни йўқ. Қурлиш ташкилотларида исрофгарчилик ва хўжасизлик, қилинган ишга қўшиб ёзиш, кўзбўямачилик қилиш ҳоллари ҳали ҳам давом этиб келмоқда. Яқинда текширишда шу нарсани аниқладики, кабель ва Тошкентдаги 2-темир-бетон заводларида беҳудага кўп электр энергияси исроф қилинмоқда. Ваҳоланки, шу корхоналарда тузилган кўмаклашувчи гуруҳлари ва постлари ва шуни ўқшаб камчиликларга қарши қатъий курашишга даъват этилганлар-ку.

инишиди. Партия-давлат контрол органи ўзларига бериладиган ҳақ ҳуқуқлардан фойдаланган ҳолда ҳар бир коллектив ўртасида партия ва давлат интизомини бузиш ҳолларининг пайини кескин равишда қирқилари, маҳаллийчилик, ишга идорачилик нунтан назорат қараш, кўзбўямачилик, қўшиб ёзиш, хўжасизлик ва исрофгарчилик, бюрократизмга ва сансалорликка, порахўрликка, хизмат мавқеини суниётмод қилишларга қарши, социалистик мулкни қасд қилишларга, коммунистик қўрилдиликка зарар етказувчи ҳар қандай бошқа ҳаракатларга қарши курашишлари керак.

Партия-давлат контролига кўмаклашувчи гуруҳ ва постларнинг аъзолари — халқимизнинг ўткир кўзаларидир. Улар жойлардаги камчиликларнинг олдини олиш учун ҳаракат қилиш билан бирга ҳаётимизнинг ҳамма соҳаларида тугилаётган янги, илғор ташаббусларни аниқ равишда қўллаб-қувватлашлари ва ривожлантиришлари лозим. Халқ назоратчиларининг ишидан доимо хабардор бўлиб туриш, уларга яқиндан ёрдам бериш, тажрибаларини ўрганиш ва умумлаштириш, ҳаётимизнинг барча соҳаларида уларнинг роли ва мавқеини ошириш — район ва шаҳар партия комитетлари, завод-фабрика, колхоз-совхоз партия ташкилотларининг жонажон ишидир.

Оққўрғон ишлаб чиқариш бошқармасидаги Димитров номи колхоз чорвадорлари сут етиштиришни яқиндан назорат қилишда кўмаклашувчи гуруҳ билан ўрта ҳисобда 2217 литрдан сут соғиб олинди. Бу йил аса шу рақамни 2500 килограммга етказиш учун курашмоқда. Суратда: колхоз фермасининг сут соғиш зали.

К. Резиков фотоси, (ЎЗТАГ фотохроникаси).

Шундан бери орадан бир йилдан сари ўткирроқ вақт ўтди. Ҳаётнинг ўзи турмушнинг бориши партия Марказий Комитетининг ташаббуси билан амалга оширилган бу тадбирнинг гоят тўғрисида ва у жуда катта самаралар бераётганлигини яқиндан назорат қилиш йўлида катта иш олиб бормоқдалар. Коммунистик қўрилдиш раҳбарлигини янада таркомлаштириш, социалистик экономиканинг барча тармоқлари бутун чоралар билан юксалтириш, партия ва давлат интизомига ҳамда социалистик қонунларга риоя этилишини назорат қилиш йўлида катта иш олиб бормоқдалар.

Олмалик шаҳар партия-давлат контрол комитети ҳамда «Ўзбекистон ССР беш йиллик» совхозида, Чирчиқ электрхимия комбинатида ва «Ташавтомаш» заводда ташкил этилган партия-давлат контролига кўмаклашувчи гуруҳ ва постлар давлат пландари ва олинган социалистик мажбуриятларни тўла ҳамда ортғи билан бажариш учун курашда, ишлаб чиқаришдаги резервларни аниқлаш ва уларни ишга солиш, хомаше, материал ва маблағларни тежаш, меҳнат интизомини мустаҳкамлаш, хўжасизлик ва исрофгарчиликка қарши кураш соҳасида партия ташкилотларига яқиндан ёрдам беришда.

КПСС Марказий Комитетининг декабрь ва февраль Пленумлари мамлакатимиз экономикасини янада тез сурияшлар билан юксалтиришнинг гоят катта программасини ишлаб чиқди. Бу Пленумлар қарорларининг жойларда қандай бажарилаётганлигини кун сайин назорат қилиб бориш, химия саноатини жадал ривожлантиришга ва унинг мўъжизаларидан халқ хўжалигида кенг қўлланариш, социалистик қишлоқ хўжалигини интенсификация ҳар тарафлама ёрдам бериш — халқ назоратчиларининг шон-шараф

ЕР ТЎЙДИРИЛАЯПТИ

Бўқдаги Калинин номи колхозининг ўртоқ Нўлдош Мамадалиев бошчилик қилаётган бригадаи далаларида ҳозир иш ҳар қа-чонгидан ҳам қизитиб юборилди. Пахтакорлар КПСС Марказий Комитетининг февраль Пленуми қарорларидан рўқлашиб йўл ҳо-силага пухта замин ҳозирламоқдалар.

Айниқса ерни тўйдиришга алоҳида эътибор берилаётди. Дала бошига маҳаллий ўғит ташиб чиқариш, химиявий усулда тупроқ-нинг компости тайёрлаш ишлари қизғин борапти. Ҳар кун икки-тракториш трактор ва битта арава билан ўғит ташилапти. Тракторчилардан Ашрфбой Турсунқулов ва Абдуқолиқ Ёқубов ўртоқларини ҳар бири кунига 12—15 тоннадан маҳаллий ўғит ташимокда. Бригада аъзолари эрта-кичида чилит қилиш кампаниясида тайёрлашнинг бекамикет туғаллаб қўйдилар.

М. ҚЎЗНЕВ.

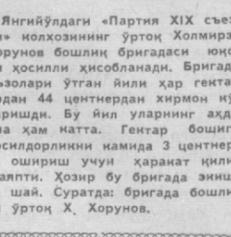

Гўшт тайёрлаш плани бажарилди

Калинин ишлаб чиқариш бошқармасининг чорвадорлари давлат гўшт сотиш биринчи квартал планини муваффақият билан адо эттиди. Бошқарма бўйича пландаги 10220 центнер ўғитга 10682 центнер гўшт топириди. Бу планининг 104,5 процентини ташкил этади. Бу рақам ўтган йил шу кундагига нисбатан 500 центнер кўбидир.

Бошқармада давлатга сут ва туҳум сотиш ишлари ҳам қизғин кетаяпти. Чорвадорлар давлатга сут ва туҳум сотиш биринчи квартал планини 15 мартгача бажариш учун курашмоқдалар. Шунингдек, бошқармада меҳнаткашлардан яқин тартибда гўшт сотиб олиш ишлари ҳам муваффақиятли олиб борилаётди.

Бўқда ишлаб чиқариш бошқармасидан «Партия XIX съезди колхозининг ўртоқ Усмонов Худойбердиев бошчилик қилаётган бригадаи аъзолари бу йил ҳар гектар ердан 30 центнердан «оқ олтин» олиш учун кураш бошладилар. Суратда: бригадир У. Худойбердиев, агроном Х. Жалилов ўртоқлар рекомдан чиқарилган тракторларни кўздан кечиришмоқдалар.

БЕГОНА УТГА ҚАРШИ ҲОЗИРДАН КУРАШИШ

БЕКОВОД БОШҚАРМАСИДАГИ „ЧАНОҚ“ СОВХОЗИНИНГ ЭКИШ ОЛДИ ТАДБИРЛАРИ

КПСС Марказий Комитети декабрь ва февраль Пленумлари химияни кенг жорий қилиш, комплекс механизацияни қўллаш, мелiorация ишларини ривожлантириш ишлаб чиқаришга илғорлар тажрибаси ва фан ютуқларини кенг жорий қилиш асосида қишлоқ хўжалигини интенсификация қилишнинг янги йўллари кўрсатиб берди. Ана шу тадбирлар қанчалик тез амалга оширилса, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш, маҳсулот танларини камайтириш ва шу йўл билан совет кишиларининг моддий фаровонлигини янада юксалтириш мумкин бўлади.

Эртимиздаги барча воситалардан ва имкониятлардан тўла фойдаланиш лозим. 1964 йилда зиммаида маъсулиятли вазирига турибди. Совхоз коллективини ҳар гектаридан олинган пахта ҳосилини 25 центнерга етказиш, планга қўшимча равишда 400 минг сўм даромад олиш, 87 гектар ерга макнажўхори экиб, 30 центнердан дон ҳосили етиштириш, 80 гектар ернинг ҳар гектаридан кам деганда 500 центнердан макнажўхори кўпоси олиш, шунингдек, ўтган йилдаги қараганда шоланинг янги ҳосилини икки баравар кўпайтиришни мўлжал қилиб турибди.

Энг зарур тадбирлардан ҳисобланади. Шунинг учун биз 2245 гектар майдондаги беғона ўтларини илдиришни механизация воситаси билан териб ташлаймиз. Тажриба бундай йўл билан иш тутилганда қисқа вақт ичида далаларини беғона ўтдан тозалаш олдими мумкинлигини кўрсатади. Ўтган йили биз беғона ўт илдиришни теришга 19 мартда ёлпасиқа киришган эдик. Бу ишни амалга ошириш учун ҳар кун 20—22 та чиэль ва культиватор қатнашди. Шунингдек 250—300 ишчи илдириш билан банд бўлди. Тракторчиларга одатдаги культивация ва чиеллаш вақтида тулланган нормаларга мувофиқ ишчиларга эса териб топирилган ҳар 100 гектардан илдириш учун 1 сўм 72 тийиндан ҳақ туланди. Шундай йўл билан 987 тонна ўт илдириш териб олинди. Унинг бир қисми чорвага озуқа сифатида ишлатилди, ярамайдиғларини йўқ қилиб ташладик.

Беғона ўт илдиришни териб олиш ишлари агротехника ва механизация тадбирлари билан мувофиқлаштириб олиб бориладиган натижасида далани ўт босиб кетиши анча камавида ва иқтисодий жиҳатдан кўп қўлайлик туғилади. Бундан икки йил илгари даллада ўт кўпайиб, ерга солган ўғитнинг таъминан учдан икки қисмига, сувга шерик бўлганда, ўшанда совхозда ҳар гектардан бор-йўги 15 центнердан пахта олинди. Ўтган йилда тоза бўлганлиги учун гўза нормал миқдорда озикланиб, яхши ривожланди. Машина теримини кенг жорий қилиш учун шариот яратилди. Беғона ўт илдиришни териш учун 10802 сўм харажат қилинган бўлса, бу харажат гўзани ўтқ қилишни қисқартириш ҳисобига қолдириб кетди. Натижада 18488 сўм иқтисод қилинди. Машина теримининг жорий қилиниши ҳам катта фойда келтирди. Энг муҳими шуки, пахта ҳосилдорлиги ортди.

Совхоз коллективи ана шу тажрибага асосланиб 10 мартдан бошлаб далаларини кўп йиллик беғона ўт илдиришдан тозалаш юзасидан қарор тадбирларини амалга оширишни белгилади. Совхоз бўйича 2245 гектар ерга беғона ўт илдириш қилиниши белгиланди. Бунинг учун 700 киши ажратилган. Беғона ўтга қарши кураш беш бўлимда бир-йўла кучайтириб юборилди. Чиэль ва культиваторлар — осма бороналар бўлимларга — даланинг қай даражада ўт босганига қараб тақсимланди. Механизация ёрдамида илдириш 12—15 кунгача давом этади, қўл билан илдириш териш ишлари эса то чинг экин бошлангунча ҳар бир бригада ва звеноининг техника қисми қарши ҳисобга олинди. Тракторчиларга ва ишчиларга ўтган йилдаги сингари ҳақ тўлашмиз. Батын ҳолларда эса, далаларнинг қанчалик ўт босганлигини ҳисобга олиб, ҳақ тўлаш норманинг моддий-манфаатдорлик принципи асосида оширишимиз мумкин.

лагичлар ҳам тахт қилиб қўйилди.

ЧИГИТ ЭКИШ

Биз бу йил 1600 гектар ерга квадрат-ўғит, шу жумладан 600 гектар ерга уларга аниқ миқдорда уруғ ташлайдиган сеялка билан чигит экишимиз. Экинни ўз вақтида ва энг яхши мудатларда ўтказамиз. Бунинг учун 53 экин агрегати тайёрлаб қўйилган. Уларнинг экинларни комплекташтирилган, март ойининг бошларида экинга аъзолари чигитни квадрат-ўғит экин юзасидан амалий машғулот ўтказадилар. Совхоз агрономлари ва 30 жамоатчи контролери экиннинг сифатли ўтказилиши устидан назорат қилиб борадилар.

ҒАЛЛАДАН МЎЛ ОЛИШ

Совхозда яқин кунлар ичида илҳат ва бошоқли дон экинлари экин туғалади. Биз чигит экин оммавий бошланғич нестунга қадар силос учун ва дон учун макнажўхори квадрат-ўғит экинни туғаллашимиз. Яқин кунлар ичида уруғли ташиб келтирилади. Макнажўхори экинлар селлақлар шай қилиб қўйилган. Шунингдек макнажўхори бригадалар техника да бошқа воситалар билан гўза комплекташтирилган.

Экин олдидан ерга яхшилаб ишлов бериб, ўғит солашим, барча майдонда беғона ўт илдиришни териб олиншини ташкил этишимиз. Макнажўхори дастлабки усул даврида ўсимлик органик минерал ўғит аралашмаси билан озиклантирилади.

Ўтган йили биринчи бўлимининг 7-бригадаси ва иккинчи бўлимининг 8-бригадасида меҳнат ёмон ташкил этилди. Беғона ўтнинг илдириш териш сифатисиз ўтказилди. Кейинчалик ана шу бригадаларнинг далаларини ўт босиб кет

Уртоқ Вағиз Илёсов Янгийўлдаги Карл Маркс номи колхозининг энг пешқадам механизаторларидан бири ҳисобланади. У ўтган йили «азангори кемани» буюқ қариб 127 тонна пахта терди. — Бу йил, — дейди у, — янада яхши ишлаб, мавсум нормани бир ярим бараварга етказиб бажаришга сўз бераман. Суратда: ўртоқ В. Илёсов, В. Салов фотолари.

БУ ТАДБИР СОВХОЗ АКТИВЛАРИНИНГ ИГИЛИГИДА МУХОКАМА ҚИЛИНИ, ҚАБУЛ ЭТИЛГАН.

УМУМХАЛҚ КОНТРОЛИНИНГ САМАРАЛАРИ

„Ўзбекистон ССР беш йиллиги“ совхози партия-давлат контролига кўмаклашувчи группасининг иш тажрибасидан

Партия-давлат контролига кўмаклашувчи группа аъзоларининг тез-тез йиғилишлари бўлиб туради. Улар ҳар бир ишни маслаҳат билан амалга ошироқдалар. Суратда: (ўнгдан унчинчи) совхоз партия комитети секретарининг ўринбосари, кўмаклашувчи группасининг раиси ўртоқ И. В. Басанец, кўмаклашувчи группа аъзолари билан навбатдаги ишлар ҳақида суҳбатлашмоқда.

Механизация бўйича тузилган сектор аъзоларидан бир группаси устaxonага келипти. Суратда: (чапдан) электрик Т. Уткин, тоқарь У. Кўкчубан ва слесарь П. Шиткин ўртоқлар ремонтдан чиқарилган трактор деталларининг сифатини текширишмоқда.

ИШЧАН ВА ТАШАБУСКОР

Петр Федоровични кўмаклашувчи группанинг механизация бўйича тузилган секторига раҳбар қилиб сайланган кундаги айтган гаплари ҳали ҳам эсимизда. У қўлтиқ таёғига суяниб ўрнидан турди-да тўпланганларга бир назар ташлаб:

— Катта раҳмат. Ишончларингизни оқлашга ҳаракат қиламан! Бир-биримизга ёрдам берайлик. Ҳаммамиз ҳамжиҳатлик билан ишласан, камчиликларимиз йўқотилади, ютуқларимиз кўпаяди. — деди ўшанда.

Сўзга чиққанлар кўмаклашувчи группаси аъзолари олдинта қатор-қатор вазифалар қўйишди. Сектор составига 5 киши кўрсатилди. Ордан кўп ўтмай сектор аъзолари ишга киришдилар. Улар ишни планли ташкил қилдилар. Совхознинг марказидagi ва бўлимларидаги устaxonаларнинг ишдан кўз-кўлоқ бўлиб туришди. Сектор аъзолари бамаслаҳат ҳаракат қилиб, қисқа вақт ичида анчагина кўзга кўринарли ишларни қилдилар. Ҳар бир трактор ва кўлтиваторни сингичлаб текширишди. Чақ ишлар кўрсатилди. Уларни тузатиш муддатларини белгилаб аниқ ҳам тузилди.

Сектор аъзолари бу билан кифояланиб қолмади. Ремонтининг аҳволи ҳақида партия бюросига ҳам айтишди. Аниқ ҳаммага ҳаракатга келтириб қўйди. Ремонтилар ўртасида ишга бўлган масъулият орди. Биро ташкилий ва ҳўжалик ишларига янада конкрет раҳбарлик қила бошлади.

Коммунистларнинг умумий йиғилишни қадрлади. Кўмаклашувчи группаси секторнинг аъзолари кўрган, билганларини айтиб беришди. Уларнинг гапларига кўшимчалар киритилди. Ремонти тездаги кимнинг қандай ҳисса кўшиши аниқланди. Техника ремонтининг янги графини тузилди.

Коммунистларнинг умумий йиғилишни қарор расмида учунгина бўлиб қолмади. Ҳамма уни амалга оширишга мўносиб ҳисса қўшди. Натимизда қисқа вақт ичида бўлимлардаги устaxonалар зарур бўлган эҳтиёт қисмлар билан таъминланди. Ремонт ишчи сменалар ташкил этилди. Яхши ишлаганларга кўп ҳақ тўланди. Ҳар кун искич оварга пишириб турилди. Ҳар бир қишлоқ ҳўжалик машинасини сифатли ремонтдан чиқариш юзасидан социалистик мусобақа кучайтирилди. Ремонт устaxonаларида кўргазмалли агитациянинг таъсир кучи ҳар қачонгидан ҳам кучайди. Илгор ремонтчилар «Хурмат тахтасига» ёзилди. «Жанговар варақа»ларда кенг пропаганда қилинди.

Буларнинг ҳаммаси ремонт ишларида янги-дан-янги ютуқларни, кўлга киритишга сабаб бўлди. Механизаторлар ҳафталик ва ойлик графикаларни ошириб бажаришга эриша бошладилар. Меҳнат интизомини бузиш, ичкиликбиллик сингари ярамас ҳўларга хотима берилади.

Шундан кейин сектор аъзоларининг механизаторлар ўртасида обрўси орди. Таъсир кучи кўпайди. Уларнинг маслаҳатларига кўлоқ солмайдиганлар даярлик қолмади. Ахир йўлба кўриб, улар кимнинг фойдасига ишлайпти. Улар ҳам оддий ишчилар. Уларни халқ сайлаган. Шулларнинг ишончини оқлаш йўлида бир минут ҳам тинмай ишлайдилар. Халқ жамоат манфаати учун меҳнат қилишпти. Бундай кишиларни раъжитиш, айтганларига кўлоқ солмастик — биринчи гада занингиз, қолбасера кўпчиликини ҳўрмат қилмаслик, деган гап эмасми!

Сектор аъзолари техникани сақлаш ва ҳўжасизликка қарши курашда ҳам анчагина кўзга кўринарли ишларни қилдилар. Совхозда техникани сақлайдиган, биолар кўп. Лекин бу биолардан самарали фойдаланишмайди. Иш тамом бўлган тракторларни очик ерларга ташлаб кетаверишган. Шундайлар ҳам бўлганки от ўрнига тракторни мийинган. Уларига «пўлат от»да бориб, кейин эшигининг олдинта қантариб қўйишган.

Кўп тракторлар вақтида молланиб, артиб турилмаган. Техника қаровига аҳамият берилмаган. Эҳтиёт қисмларнинг бир қисми йўқолиб кетган. Комиссия бундай ҳўжасизликка кенг йўл очиб берган кишиларни жаъолашнинг сўраб маъмуриятга муржаат қилди. Бу ёмон бўлмади. Техникани сақлашни яхшилаш юзасидан дирекциянинг махсус буйруғи чиқди. Далаларда қилиб кетган қишлоқ ҳўжалик асбоблари йиғиштирилиб, тартибга солинди.

— Ёзи, — деди Петр Федорович, — ҳўжаликнинг автомашиналарининг иши устидан ҳам кўз-кўлоқ бўлиб туришимиз. Район автоинспекцияси ходимларининг яқиндан ёрдами билан 48 машинанинг ҳаммасини текшириб чиқдик. Шоферларнинг эҳтиёт қисмлардан нақдай фойдаланаётганлиги билан қизиқдик. Эндиликда шоферларнинг машиналарини нарядсиз шахсий фойдасига ишлатилишига чек қўйилди. Эҳтиёт қисмлар ўринсиз равишда бериб юборилмайдиган бўлиди.

Совхозда юзлаб қимматли техника бор. Буларни кўзқорачиқдек асраб ишлатишни таъминлашда кўмаклашувчи группаси секторининг аъзолари катта ҳисса кўнишпти. Тоқарлардан Анатолий Фролов, У. Кўкчубан, колони-на механиги Топчи Ниёзи ва бошқа ўртоқлар ташаббускор ва энг яхши кўмакчилардир.

Айни замонда ишни шундай йўлга қўйиш керакки, барча контроль органлари ўзларига берилган ҳўқуқдан моҳирлик билан фойдалансинлар, маъмурий тадбирларни қўлланишда чегарадан чиқиб кетмасинлар. Улар партия аъзолари ва барча совет кишилари назарида шундай органлар бўлишлари керакки, бу органлар текшириш ва жазолаш билан чекланиб қолмай, балки энг муҳими—суистеъмоллар бўлиши эҳтимолининг олдини олсинлар, кадрларни тарбияласинлар, ишда камчилик ва хатоларга йўл қўймаслик тўғрисида кадрларни огоҳлантириб турсинлар, уларни партия ва ҳўкуматнинг директиваларини бажаришга отлантирсинлар.

Н. С. ХРУШЧЕВ.

И. В. БАСАНЕЦ,

Оққўрғондаги «Ўзбекистон ССР беш йиллиги» совхози партия-давлат контролига кўмаклашувчи группанинг раиси.

Ўз боқимидаги чўқчаларни эсидан чиқариб қўймоқда. Унинг ишга нотўғри муносабатда бўлиши орасида чўқчалар қаровсиз. Озгин. Овқат беришда қаттиқ режими йўқ. Шу сабабли чўқчаларнинг кундалик эт олиши 330—350 граммдан ошмайди.

ХИЁНАТЧИЛАР ҚОЛМАДИ

Совхознинг чорваси кўп эмасми. Ҳамма пахтачилик бўлимларида чорва фермалари бор. Уларда ўнлаб ишчилар ишлайди. Гўшт, сўт маҳсулотлари етиштиришда, чорва туғини кўпайтиришда жавлон уришда, Ҳар-бир килограмм озуқани кўзқорачиқдек сақлаб, жамоат чорвасига беришда.

Лекин айрим кишилар ҳам бор. Улар ўз вазифаларини суистеъмол қилиб, кўпчилигининг мулкчи ҳисобига бошига ҳаракат қилдилар. Шундайлар ҳам бу ерда бор эди. Улар ҳар кун молларга белгилаган нормаларни озуқани бермасдилар. Ишдан кейин аса ортиб қолган ем хашакдан уларига олиб кетар эдилар. Сектор бундай хиёнатчиларни қўлга тушириб, кўпчилик олдида шарманда қилди. Эндиликда кўпчилик ҳақида хиёнат қилувчилар даярлик қолмади.

Сектор маҳаллий ва маданий ўғитларнинг

нес-нобуд бўлишига йўл қўймайди. «Ҳамма ўғит далага!» деган широрта қаттиқ амал қилимоқда. Группанинг ташаббуси билан кўлаб гўшт тўплашга эришадиган чорвадорларга ҳақ тўлаш йўлга қўйилди. Текширишда насликчи фермасида анча гўшт тўпланиб қолганлиги маълум бўлди. Ишга группа аралашди. Совхоз дирекцияси аҳволини тузатиш юзасидан зарур чораларни кўрди. Гўшт ташашга кўшимча равишда транспорт ажратилди.

Шундан кейин ҳам сектор аъзолари ишни бўшаптиришмади. Улар ҳар бир транспортнинг ишчи кузатиб туришди. Нормадан кам юк ортан ишчиларга уларнинг камчиликларини айтишди. Бундай қилиниши орасида жуда кўпгина ўғит ташувчилар кунинга нормаларини ошириш билан бирга далага кўпроқ ўғит ташиб чиқарадиган бўлиб қолди.

Кўмаклашувчи группаси аъзолари КПСС Марказий Комитетининг декабрь ва февраль Пленумлари қарорларидан баъзи учун тегишли хулоса чиқарган ҳолда ишламоқдалар. Улар фақатгина чорвачилик фермаларидаги ўғитларни далага чиқариш устидан назорат қилиш билан кифояланиб қолмадилар. Шу билан бир каторда посёлкларга тўпланган маҳаллий ўғитларни ер бошига чиқаришга ўзларининг ҳиссаларини қўшилдилар. Кўмаклашувчи группаси аъзоларининг бу соҳадagi ташаббуслари совхоз маъмурияти томонидан маъқуллашди. Жуда кўп кўчаларга гўшт, кул ташлайдиган яшиқлар қўйилди. Юзлаб тонна кул ва бошқа ўғитлар кўшимча равишда, ер бошига ташиб чиқарилиди. Кўмаклашувчи группасининг аралашуви билан совхозга ўтган йилнинг шу вақтидаги нисбатан анча кўп миқдорда маҳаллий ўғит далага ташиб чиқарилиди.

Сўтин, айниқса, унинг мойини кўпайтиришда ҳам группа томонидан анча ишлар қилинапти. Сўтга сув қўшишдек қўнғисиз ҳодисада сўтинлар аяваллари кўп бўлади. Натимизда сўтинлар бир қисми суюқ бўлиб, аниб ҳам кетарди. Группаси аъзолари бу иш билан узоқ вақтгача шуғулланидилар. Ҳар бир соғини сингирини сўти билан қизиқтиришди. Бу соҳада ветеринарий ходимлари билан ҳамжиҳатликда иш олиб борилади. Текширишда шв нарса маълум бўлдики, жуда кўп сингирларнинг сўти қўчоқ экан, мойи етарли бўлган. Эндиликда сўт соғувчилар ҳам масъулият билан ишлай бошладилар. Сингирларни меҳр қўйиб боқилди. Сўтин кўпайтироқдалар. Тайёрлов пунктига / топширилмаётган сўтдан эндиликда нойиданганлар қолмади. Топширилмаётган сўтиннинг мойи 6 процентини ташкил қилапти. Бу совхозимиз шароитида жуда катта қўрсаткичлар.

Кўмаклашувчи группасининг бошқа секторлари аъзоларининг самарали ишлари ҳақида ҳам шундай яхши фикрларни айтиш мумкин. Улар бир ёнадан бош чиқариб меҳнат қилишмоқда. Ҳўжалигимиздаги эскилик иллатларининг ҳаммасини тағ-томири билан йўқолишида маъмуриятга яқиндан ёрдам беришда.

КАТТА КУЧ

Совхозда 23 кишидан иборат партия-давлат контролига кўмаклашувчи группа тузилган. Булар ичида турли касб эгалари бор. Группа турли соҳалар бўйича секторларга бўлинган. Механизация, чорвачилик, сабзавотчилик, боғдорчилик ва полизчилик, меҳнатга

тортилмаган кишиларни аниқлаш бўйича тузилган секторларда 5—6 тадан аъзо бор.

Совхознинг 5 та бўлимида ҳам кўмаклашувчи группалари тузилган. Бригадаларнинг умумий мажлисларида аса 93 кишидан иборат группаларга ёрдамлашувчи постлар ташкил этилган. Бу постларнинг сони 30 дан ошди.

Совхознинг партия давлат контролига кўмаклашувчи группаси ва унинг жойлардаги активининг бутун куч ва эътибори қишлоқ ҳўжалик маҳсулотларини муттасил равишда кўпайтиришга қаратилган. Бу ерда қилинган ишларнинг ҳаммаси ҳисобга олиб борилади.

Қисқа вақт ичида группанинг 11 марта мажлиси бўлди. Жойларда 70 га яқин текшириш ўтказилди. Буларда фақат группа аъзолари эмас, меҳнаткашлар ҳам фаол қатнашдилар. Натимизда группа активларининг сони 450 кишига етди. Техникани сақлашда, чорвачилик ва дала ишларидagi камчиликларни аниқлашда ўнлаб ишчилар, тракторчилар, агрономлар группаларга яқиндан ёрдам беришди.

Группанинг ташаббуси билан ишлари ора-сида қанча-қанча камчиликлар тузатилиди. Группа томонда устaxonаларини қайта ўлчаб чиқишни лозим топди ва бунга амалга оширди. Текшириш ёмон бўлмади. 11 гектар ортинча ер талон-торож қилинганлиги аниқланди. Шундан кейин маъмурият бу ерларни қайтариб олиб, қишлоқ кўжалик оборотига қўйди. Группа аъзолари викиларнинг чорва моллари пайхон қилишга йўл қўймадилар. Агар пахта ерларига мол, қўй, эчки туша, мол эгалари дархол тартибга қақрилади. Утган йилги пахта теримида ана шундай қилинди. Пахтага мол қўйиб юборгани учун 38 киши қишлоқ совети ва дирекция томонидан жаъобгарликка тортилди. Пахтанинг пайхон қилинишига қарши курашмаган 2-бўлимнинг агрономи Холатов ва бригада бошлиги Хусанов ўртоқларга совхоз директорининг буйруғи билан қаттиқ вивогов эълон қилинди.

ОММАГА ТАЯНИБ

СОВХОЗ дирекцияси ва партия ташкилоти кўмаклашувчи группасининг ташаббусини қўлаб-қувватлаш билан бирга уларнинг самарали ишлари учун бутун шарт ва шароитларини яратиб берган. Группанинг тақдирини доимо эътибор билан кўлоқ солинадиган. Бунинг қўйилган фактлардан ҳам кўриш мумкин. Группа томонидан текширилган ишларнинг натимизда совхозда ва унинг бўлимларида ўтказилган ишлар чиқариш йиғилишларида 43 марта дирекцияда ва техника кенашларида аса 11 марта мухомақа қилинди. 10 масала совхоз партия комитетида ва бошланғич партия кўнчиликларидаги мажлисларида кўриб чиқилди. Сўзаси, буларнинг ҳаммаси яхши натимиз берди. Йўл қўйилган камчиликларни тезда тузатиш юзасидан зарур чоралар қўрилди.

Группа совхоз ишчилари олдида қилган ишлари юзасидан тез-тез ҳисоб ҳам бериб турибди. Уларнинг фикрларига сезгирлик билан кўлоқ солинапти.

Совхоз партия комитети кўмаклашувчи группасига яқиндан раҳбарлик қилапти. Кўмаклашувчи группаси аъзоларининг йиғилиш-семинарлари ўтказилиб турилади. Уларда группаси аъзолари сўзга чиқиб, иш тажрибаларини ўртоқлашмоқдалар. навбатдаги вазифалар юза-сидан фикрлашмоқдалар.

Группа қисқа вақтда анча иш қилди. Совхозда хиёнатчи жиноятчиларни йўқотишга мўносиб ҳисса қўшди. Қишлоқ ҳўжаликда, чорвачиликда фойдаланилмаётган ётган қанчадан-қанча резервлар аниқланди. Техникадан, минерал ва маҳаллий ўғитлардан рационал фойдаланишни яхшилашда маъмуриятга яқиндан ёрдам берилади.

Лекин шу билан бир вақтда совхоздаги партия-давлат контролига кўмаклашувчи группанинг ҳамма иши яхши деб бўлмади. Ишимизда ҳали анчагина камчиликлар бор. Айниқса булардан бири шунки, биз ўз иш-имизни постларга яқиндан таянган ҳолда тўла ташкил қила билганимиз йўқ. Кўп ҳўларда уларнинг ишларидан хабарсиз бўлиб қолганмиз. Тез-тез уларга топшириқлар бериб турмаепмиз. Уларнинг ташаббусларини қўлаб-қувватлашда ҳам ишимиз унчалик кўнғилли эмас. Албатта биз бунинг тез вақтда тузатамиз.

Кези келганда шунини ҳам айтиш керакки, кўмаклашувчи группаси меҳнаткашларнинг маданий дам олиб, ҳордиқ чиқаришлари, маданий-маиший ишларнинг аҳволи, аҳолига кино хизмати кўрсатиш масалалари билан ҳам ҳали етарли равишда шуғуллангани йўқ. Ваҳоланки, совхозимизда бу соҳада анчагина камчиликлар бор. Биз буларни қисқа вақтда тузатиш учун бир қанча ташкилий ишларни планлаштириб қўйилди. Бу ишларни амалга оширишда кенг жамоатчиликка таянамиз. Улардан активлар тўплаймиз.

Совхозда ташкил этилган партия-давлат контролига кўмаклашувчи группанинг иши кенг тармоқлидир. Биз кенг жамоатчиликнинг актив ёрдамига таяниб иш кўраимиз, бутун куч ва гайратимизни ишчиларни коммунистик руҳда тарбиялашга сафарбар қиламиз. Партия ва халқнинг бизга бўлган ишончини амалий ишимиз билан оқлашга ҳаракат қиламиз.

Сектор бутун ишчи кенг жамоатчиликка яқиндан таянган ҳолда ташкил қилган. Ҳар бир молбоғар, сўт соғувчи билан самимий гаплашиб, ҳол-аҳвол сўралди. Талаб ва истакларини қондиришга қўлларидан келган ёрдамини аямайдилар. Рухини кўтаришди. Бунинг қадрларини тарбиялашда аҳамиятли нақша экан. Авваллари бир қанча молбоғарлар мажлисларида узундан-узун нутқ сўзлаб, зиймасига таванқилига мажбур этиб олаверар эди. Оқибати-чи? Ҳеч нарса. Маъбурият тутил, план ҳам бажарилмасдан қолаверар эди.

Эдик Петров, Мария Сербоваларнинг ҳаётида ана шундай воқеалар жуда кўп бўлган. Улар ўзларига биритилган чўқчаларни семиз сақлаш, этига эт қўшиш ҳақида кўп вадалар беришган. Амалда аса чўқчалар орқи-лигича қолаверган. Сектор аъзолари бу чўқа боқарларнинг ишлари ва шахсий ҳаётлари билан агрофлича қизиқдилар. Фермага кундуз кунлари ҳам, кечалари ҳам келишиб туришди. Маълум бўлишича бу чўқабоқарлар ўз ишларини яхши тушуниб етмаганлар. Истаган вақтда ишдан кетиб қолганига одаланишган. Кўмаклашувчи группаси аъзолари чўқабоқарлар билан бўлган учрашувида илгорлар ютуқини қандай қўлга киритиб-танликларининг бир-ма-бир айтиб беришди. Михаил Озарин, Иван Сон каби пешадаларнинг ишчи мисолига келтиришди. Уларнинг чўқа боқидиган тажрибасини бориб ўрганиш ҳақида маслаҳат беришди. Совхознинг бу чўқа боқарлари ишга меҳр қўйишган. Қачон қараманг ҳаммадан олдин оғинишди. Ярим туғна ухладилар. Эрта соат 6 да ва кеч соат 6 да чўқчаларга тўғимли овқат беришди ва вақтида сугориб туришди. Тез-тез сайр қилдиришди. Кейин дам олдиришди. Қўриб туришмасди. чўқчанинги еган овқатни тез ҳам бўлиб, этига-эт қўшилди. Кунига 400 грамм эмае, 500 граммдан семиради.

Бу гапларини аввал Эдик ҳам Мария ҳам диққат билан тингладилар. Сектор аъзоларининг сўзига эътироз билдиришмади. Эртан кунинг илгор чўқабоқарлар ишлаётган 1-бўлимнинг фермасига боришди. Сектор аъзоларининг сўзи қанчалик ўргин эканлигини у ердаги қилинаётган ишлардан кўришди. Тўғри экан. Улар ҳар бир чўқчани меҳр билан боқибар экан. Шу билан бирга ҳар бир чўқчанинг бир кун давомида қанча граммдан семирганлигини ҳисобга олиб боришар экан. Иш-тахас йўқ, кам эт олаётганларини алоҳида боқиб, уларни семизларга бериб неча кун ичида етказиб олишар эканлар.

Шундай. Сектордаги кишилар чорвадорнинг фикрини бой тажрибалар билан кенгайтирди. Бир ерда тўхтаб, бир қолдида ишлашга йўл бермадилар. Яхши иш кенг қанот ён бошладил. Эдик ва Мариялар ҳам кам гапирмадиган бўлиб қолдишди. Чунки, улар энди қуруқ гап таразонини босмаслигини тушуниб олишди. Кеча ва кундуз тинмай ишлаб, ҳар бир чўқчани меҳр билан боқибди.

2-бўлимнинг чўқабоқари ўртоқ Вера Черевка кўмаклашувчи группасининг аъзоларининг берган маслаҳатларидан тегишли хулоса чиқариб, тўғри йўлга тушиб олди. Яхши ишлай бошлади. У боққан чўқчаларнинг этига-эт қўшилмоқда. У қисқа вақтда пландан ташқари ўнлаб тонна ортинча чўқа гўшти етиштириб берди. Лекин унинг эри Илья Тимофеевич Салдатниковдан ҳали кўпчилик хурсанд эмас. Сектор аъзоларининг қайта-қайта огоҳлантириши ҳам унга кор қилмапти. Нега дегн? Доимо у «40»-дан қиттай-қиттай отиб олиб,

Кадрлар бўлимининг бошлиғи Пантелеев кўмаклашувчи группаси механизация секторига моҳирлик билан раҳбарлик қилиб, кўпчилигининг ишончини шараф билан оқламоқда. Суратда: ўртоқ П. Ф. Пантелеев.

Кўмаклашувчи группасининг актив аъзоларидан (чапдан) ҳисобчи В. С. Шнак, 5-бўлимнинг агрономи Ю. Аҳмедов, совхоздаги «Комсомол прожектор»нинг раиси А. Алнев ўртоқлар.

ИЛГОР ТАЖРИБАЛАР АСОСИДА

Ўртоқ Василий Семенович Шпан раҳбарлигидаги чорвачилик бўйича тузилган сектор аъзоларининг ишлари ҳақида ҳам зўр мамнуният билан гапирмиз. Сектор аъзолари ўзларига юклатилган вазифани тўғри тушунишар.

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ»

2-БЕТ, 3 МАРТ 1964 ЙИЛ.

ИНСОНЯТГА ҚИЛИНГАН БУЮК СОВҒА

И. ФЕДОРОВ.

Россияда биринчи босма китобнинг пайдо бўлганига 400 йил бўлди. «Апостола» деб номланган бу китоб ўз замонида билангон кишиларни бўлган Иван Федоров ва унинг ақли дўсти Петр Мстиславич томонидан нашр этилган эди.

Мамлакатимиз маданияти ва маорифининг ривожланишида кўпгина кўлама китоблар ҳам катта ўрнни тутади. Қадимки рус адабиётининг модир ёдгорлиги

бўлган «Нгорь полки ҳақида китоб» (1885 йил) ана шу кўлама китобнинг модирларидан бири ҳисобланади. Юрак маҳорат билан ёзилган бу ёдгорликда ва- танпарварлик ҳисси элнинг тўла ифодасини топган.

Кўлама китобларни тайёрлаш жуда кўп меҳнат сарф бўлган кўп йиллик иш эди. Бунинг устига китоб жуда оз тарқаларди. Жа- миат тараққиотида китобга бўлган талаб ёзаборини сари китоб- комларни кўлама китоблар билан қаноатлантириши мумкин бўла- май қолди. Мама шунинг учун ҳам китоб босилишини яқинда кели- шини ва яратилиши жаҳон тарихи- нинг энг муҳим воқеаларидан, инсониятга қилган буюк соғ- ломликдан биридир. Карл Маркс ва Фридрих Энгельс бу кашфи- ётга ҳур тарафлама чўқир баҳо бериш, унинг илм-фан, маданият ва маорифдаги катта ролини кўрсатиб бердилар.

Россияда матбаачиликка фео- дал ва дворянлар давлати ҳамда черков хўжаликчилариди.

XVIII асрнинг иккинчи ярмида келиб ҳусусий корхона эгалари ҳам матбаачилик иши билан шу- ғуллана бошладилар. Илмий,

ўқув ва бадиий адабиётга чиқ- қилган кўлама китоблар босилиб қа- ра бошладилар. Шу даврда машҳур рус олими Н. И. Новиковнинг нашриётчиллик фаолияти алоҳида ўрнни тутди. Новиковнинг бевоси- та раҳбарлигида чорак аср даво- мида мингага ақин номдаги кит- об ва журнал босилиб чиқди. А. Н. Радищевнинг «Петербург- дан Москвага саёҳат» номли машҳур асари ҳам ана шу давр- да нашр этилди. Н. И. Новиков нашр қилган китоб ва журнал- адабиёт ҳамда илм-фаннинг энг муҳим ютуқлари билан та- ништирди.

Матбаачилик XIX асрга келиб айниқаш ривожланди. Бу даврда келиб фақат рус адабиётинин- гина эмас, балки жаҳон адаби- ётининг ҳам фахри ҳисобланган А. С. Пушкин, А. С. Грибоедов, М. Ю. Лермонтов, Н. В. Гоголь, Л. Н. Толстой ва бошқа рус ёзувчиларининг асарлари нашр этилди. Машҳур рус олими Н. И. Лобачевский, П. Л. Чеби- шев, Д. И. Менделеев, С. В. Ко- валевский, Н. И. Пирогов, И. М. Сеченов ва бошқаларнинг асар- лари босилиб чиқди. Революцион демократик матбуотда В. Г. Бе- линский, А. И. Герцен, Н. Г. Чернышевский, Г. А. Добролю- бов ва Д. И. Писарев асарлари- нинг журналлари босилиши ай-

К. БОГОЛЮБОВ, СССР Министрлар Советининг Матбуот бўйича Давлат комитети раисининг ўринбосари.

ниқса муҳим аҳамиятга эга бўл- ди.

Россия илмий коммунизм асар- лари Карл Маркс ва Фридрих Энгельснинг асарларини ўз о- на тилида ўқиган биринчи мамла- кат бўлди. XIX аср охири ва XX аср бошларида рус революцион китоблари пайдо бўла бошладилар. Улар орасида марксизм баёриги- ни янги тарихий даврда юқори кўтариб Владимир Ильич Ленин- нинг асарлари алоҳида ўрнни эгалладилар.

Ушбу Октябрь социалистик ре- волюциясининг ралласидан сўнг мамлакатимизда матбаачилик- нинг ривожланишида янги давр бошланди. Матбаа умумхалқчи- қил бўлиб қолди. Совет ҳокимия- тининг биринчи декретларидан бири 1917 йилнинг ноябрыда В. И. Ленин имзолаган матбуот тўғриси- даги декрет бўлди. Босмахо- лат қозғоқ фабрикалари, нашр- ларнинг моддий-техника воси- талари халқ қўлига ўтди.

В. И. Ленин матбуотини қуд- ратли қучири чўқир тушунар, китобларнинг катта тарбиявий- таъшилотчилик ва маданий роли- га юксак баҳо берар эди. Ильич

қўрсатмасига асосан мамлақати- мида китоб нашр этишининг янги социалистик системаси яратилди. Бу системанинг асосий мақсади меҳнатчиларни адабиётнинг ҳам- ма турларида бўлган талабларини қондириши эди.

Совет ҳукумати мамлақатимиз- да саводсизликни тугатишга қар- тилган жуда катта тадбирлар- ни амалга оширди. Маълумки, 1897 йилда аҳоли рўйхатида кўра Россияда катта ёшдаги аҳолининг атиги 27 фоизини саводсиз эди, холос. Мамлакатимизда яшавган 40 дан ортиқ халқ революция- га ўз ёзуви ҳам эга бўлма- ган. Совет ҳокимияти даврида эса нисбатан қисқа вақт ичида аҳоли ёшлагига саводсиз бўлган экан, бунда албатта китобнинг роли катта эди.

Бизнинг давримизда марксизм- ленинизм классикаларининг асар- лари айниқаш кўп нашр этилди. 1917-1962 йиллар мобайлида К. Маркс ва Ф. Энгельс асарла- рини СССР ва чет мамлакатлар халқларининг 74 тилида 77,7 миллион нускада нашр этилди. Худди шу йиллар ичида В. И. Ленин асарлари 93 тилда босилиб чиқди. Ленин асарларининг тарих- жи 316 миллион нускадан ортиб кетди.

Советлар мамлақатида китоб- босиш иши жуда катта миқ- сарда ривожланди. Асар революция- дам илгариси Россияда 354 йил

ичида 500 миңдан ортиқ номдаги китоб босилиб чиққан бўлса, Со- вет Иттифоқида қирқ олти йил ичида 1 миллион 749 миң номда 26 миллиард нускадан ортиқ кит- об нашр қилинди. Бутунитти- фок китоб палатасининг даст- лабки маълумотларига кўра, фа- қат 1963 йилдагина қарийб 78 миң номда китоб ва брошюра- ни тарихи 1 миллиард 262 милли- оннинг 89 тилида ва чет мам- лакатлар халқларининг 49 тили- да китоб босилди.

Мамлакатимиз китоб нашр этиш бўйича дунёда биринчи ўр- нини эгаллади. СССРда ҳар юз кишига 570 нуска китоб ва 36 нуска газета тўғри келади. Холбуки, чор Россиясида 1913 йилда худди шунча кишига 62 нуска китоб ва 2 нуска газета тўғри келарди. Шундай қилиб бутун дунёда босилиб чиқатган китобларнинг ҳар тўрттабидан биттаси бизнинг совет китоби- дир.

Буларнинг ҳаммаси Коммуни- стик партия ва Совет ҳукумати- нинг СССРда нашриёт ишини янада ривожлантириш тўғрисида қилган доимий гамхўрлиги- нинг натижасидир. КПССнинг XX ва XXII съезларининг тарих- қорорларидан, партия раҳ- барларининг адабиёт ва санъат арбоблари билан ўтказилган ич-

рашувларидан сўнг совет китоб- би ҳаёtgа, ўқувчилар талабига янада яқинроқ бўлиб қолди.

Партияимизнинг Марказий Ко- митети китобларнинг аҳолияти- ни янада юқори ўрннга қўйишга қаратилган қатор конкрет тад- бирларни қабул қилди. Мамла- катимизда нашриёт ишига раҳ- барликни қўнатириш мақсадида СССР Министрлар Советининг матбуот бўйича Давлат комитети ташкил қилинди. Жуда кўп со- ли майда нашриётлар ўрнига йирик ихтисослашган нашриётлар тузилди. Улар сўйиб, социал- қиштиқсий, илмий, ишлаб чиқар- гиш ва техника қишлоқ ҳўр- лик, санъатушunosлик, бадиий адабиёт, мактабларнинг ҳар хил тиллари учун дарсликлар ва қўлама китоблар нашр қилди.

Нашриётлар ишининг қайта ту- рилиши, уларнинг моддий-тех- ника базасининг кенгайиши, улар- га раҳбарликнинг мустақкам- ланиши китоблар гоялиб дара- жасининг ошишига, аҳолининг экономика, илм ва маданиятнинг барча соҳаларига оид адабиётга бўлган талабини бутун чоралар билан қондиришга ёрдам бера- ди.

Совет китоби халқимизнинг коммунизм қуриш учун қураши- да қўдратли қуролдир.

РАДИОЭЛЕКТРОНИКА ВА МЕДИЦИНА

Махсус электр асбоблари — электровакуум ва ярим ўтказкич асбоблар қўлланиладиган фан ва техника соҳаси электроника деб аталади. Бундай асбобларда электр токини ташувчи асосий во- сита атомнинг энг майда заррача- лари — электронлардир.

Ана шу заррачалар аҳоли соғ- лигини сақлаш, беморларни даво- лашда медицина ходимларининг ёрдамчиси бўлиб қолди. Ҳозирги вақтда медицина муассасаларида электрон аппаратлари ва радио- ридан турли касалликларнинг ол- дини олиш, аниқлаш ва даволаш- да фойдаланилмоқда.

Организмнинг ҳаракатланишига сабаб унинг тўқималарида электр ходисалари содир бўлиши эканли- гини 1770 йилда Италия физиоло- ги Гальвани исботлаб берган эди. Шундан сўнг физиология фани ҳам электр ходисалари билан кў- роқ қизиқа бошладилар. Бир қанча тажрибаларда аниқландики, электр ходисалари ўзидики ўзгалиш хола- ти юз беришчи тўқима ва аъзолар- да — қисқараётган ёки бошқача қилиб айтганда, қўзғолучан мус- кулларда, масалан, юрак муску- ллари қисқараётганда юрайди, шунингдек ёруғлик таъсири билан кўзнинг тўр пардасида ва орга- низмнинг бошқа жойларида содир бўлар экан. Кейинчалик ажойиб рус олими В. М. Бехтерев, сўнгра эса яна бир қанча олимлар нерв системасида, мия катта ярим шар- шининг қоринида ҳам электр хо- дисалари рўй беришини аниқлади- лар.

Кейинроқ бориб кўпгина олим- лар физика ва электроника соҳа- ларида медицина учун, инсон ор- ганизмининг фаолиятини текши- риш учун кенг имконият очиб бе- радиган кашфиётлар қилишга у- нала бошладилар. Олимларнинг бу ҳаракатлари зор кетмади. Мас-алан, немис физиги В. К. Рентген рентген нурали деб аталган «тад- қиқчи» нуралини, француз физи- ологи ва физиги Дьарсенваль юқори кўчланишда ва юқори частотали токлар билан даволас- тувларини нашр қилди. Рус их- тирочи А. С. Попов томонидан

1895 йили радионинг ихтиро қи- лилиши электр ва радио усулларидан бошқа соҳалар қаторида ме- дицинада ҳам кенг фойдаланиш учун янги истиқболлар очиб бер- ди. Электроникада радио усул- лари қўлланилиб, радиоэлектроника деган янги фан ҳосил бўлди.

Мулолағасиз айтиш мумкинки, эндиликда биология, физиология ва медицинанинг электроника ва радиотехника қўлланиладиган би- рон бир соҳаси йўқ. Шу билан бирга, электроника ва радиотехни- ка соҳаларида бирон кашфиёт қи- линса, бу кашфиётдан медицина даво воситаси ва билвосита йўл билан фойдаланилади.

Ҳозирги радиоэлектроника усул- ларидан фойдаланиш туфайли со- вет космонавтиларини коинот сари парвоз қилдириш ҳамда бутун пар- воз давомида уларнинг соғлигига доир тўлиқ ва аниқ маълумотлар олиб туриш мумкин бўлди. Ўз ла- бораторияларида ярачлар касо- навларининг юрак томirlарни ва бош миёларни фаолиятларини, мус- кулларнинг ҳолатини, қандай ил- фас олаётганларини, таналарининг температурасини, артерия томirl- ларининг қон босимини, қонлари таринидаги кислород миқдорини, худлас, уларнинг ҳол-аҳволини ку- заблиб турдилар.

Медицинада ишлатила дига в электрон асбоблардан бири элек- тронизациядир. Унинг асосий қисми электрон-моделлаш қурил- маси бўлиб, унда кўп фазали ток- ларнинг бир-бирига қўшилиши билан соғлом ёки бемор киши юраги ҳаракатининг график тасвири (кардиограммаси) ҳосил бўлади. Электронизациянинг махсус лентасида аниқ кўриниб турадики бу тасвирга қараб юрак қан- дай ишлаётганлиги тўғрисида му- лоҳаза юритиш мумкин.

Электронизацияда деб ата- ладиган асбоб ҳам врачларга жа- дуд қўл келмоқда. Ундан бош ми- янинг фаолиятини текширишда фойдаланилади. Бу асбобнинг иш- лашини нерв хужайраларида содир бўладиган электр потенциаллари- ни (биотокларни) қўнатириб қай- д этишга асосланган. Биотокларнинг

ўзгаришига қараб руҳий касаллик- ларни аниқлаш мумкин. Электро- энцефалограф билан ҳосил қилин- ган соғлом киши миясининг иши- ни акс эттирадиган эгри чизиқлар бемор миясининг ишини тасвир- лайдиган эгри чизиқлардан кескин фарқ қилади. Фақат руҳий касалликларгина эмас, балки куч- ли асабий кечинмалар натижасида вужудга келган бошқа касаллик- лар ҳам мия фаолиятини ифода- ловчи эгри чизиқни тамомилга ўз- гартиб юборади.

Электронизацияда мияда иш- лаш бор-йўқлигини аниқлайдиган жуда қийматли асбоб ҳамдир. Агар миясининг бирон нуқтасида иш бўлса ўша жойнинг иши из- дан чиқди. Бинобарин биотоклар туфайли ҳосил бўладиган эгри чиз- иқ ҳам ўзгаради. Мазкур асбоб воситасида миясининг умуман иш- шиқирганига жойларини ҳам аниқ- лаш мумкин.

Шунингдек, кейинги вақтларда электронизацияда мияга нар- коз таъсир эттирилганда миясининг наркоз таъсир этган жойларини аниқлаш учун қўлланила бошладилар.

Врачларга маълумки, соғлиқни сақлашда диагностика жуда му- ҳимдир. Беморнинг қаери қандай касалликка чалинганлигини тўғри аниқлаш уни даволаш учун айниқ- са катта аҳамиятга эга. Шу сабаб- ли яқинда А. В. Вишневский но- мидаги хирургия институтида диа- гност қўйиш учун электрон жи- соблаш машинаси яратилди. Ма- шини ёрдамида 200 дан ортиқ диа- гност қўйилди. Шундан 90 про- центи аниқ диагностика эканлиги тасдиқланди.

Ҳозирги замон медицинасида диагностиканинг турли-туман усул- лари қўлланилади. Ана шундай усуллардан бири ультра товуш ёрдамида қўйилгандаги диагностикадир. Ультратовуш ёрдамида суяқ ва эластик муҳитдаги қаттиқ жисмларни аниқлаш диққатга са- зовордир. Чунки, ҳозиргача врач- лар учун киши ҳаётига ҳавфли бўлган ва буврак, қовузда ёки ў- да вужудга келадиган тошни аниқ- лаш жуда мушкул эди.

Рентген аппаратлари бундай тошларни аниқлаш олмайдилар. Агар- да, тананинг бирон жойида тош борлиги тахмин қилиниб, ўша ерга ультратовуш юборилса, у ўз йў- налишида учраган тўсиққа урилади ва унинг бир қисми қайтади. Шу йўл билан организмда тошнинг фақат бор-йўқлигини эмас, унинг ҳажмини ва турган жойини ҳам аниқлаш мумкин.

Радиоэлектроника аппаратлари ёрдамида фақат диагностика ёки касалликни даволашдагина фойда- ланилмасдан, балки уларни касал- ликлар тарқатувчи бактерияларни йўқотишда ҳам ишлатиш мумкин. Бактериялар ультратовуш таъсири остида тез халок бўлади. Ҳатто сил микроблари сингари чидамли микроорганизмлар ҳам ультрато- вушларнинг таъсирига бардош бе- ромайди.

Демак, ультратовушларнинг бу хусусияти улардан суани, сутни ва дарҳил оқиб-овқат махсулотла- рини стерилизация қилиш, микро- организмлардан зарарсизлантириш учун фойдаланиш имконини бера- ди.

Т. ОДИЛОВ, инженер.

„ТОШКЕНТ ҲАҚИКАТИ“

„ЮҚОРИЧИРЧИҚЛИКЛАР, ВАҚТ СИЗНИ КУТИБ ТУРМАЙДИ!“

Газетамизнинг 2 февраль со- нида босилган шу сарлавхали рейд материали юзасидан Юқори Чир- чиқ ишлаб чиқариш бошқармаси партия комитети секретарининг ўринбосари ўртоқ М. Қобилон қуйи- дагиларни билдирди:

„Узелсизтехника“нинг Па- ркентдаги бўлимида ва бир қатор колхозларда техникани ремонт қи-

В. И. Ленин номидаги Тошкент Давлат университети механика-математика факультетида машгулотлар доим қизиқарли олиб борилади. Суратда: доцент Ф. Хожимуллов факультетнинг 2-курс студентлари билан машгулот ўтказмоқда.

ХИМИЯ МЎҲИЗАЛАРИНИ ВИЛАСИЗМИ?

Элик беш қўйдан қиринг олин- ган мундан бир миңг ностом тили- нилишин биласизми? Ана шу бир миңг ностомни ички инубетр ёғочдан ҳам тайёрлаш мумкин эканлигини биласизми?

Тошкент тўқимачилигининг Ма- даният саройида химиянинг мў- ъизалари тўғрисида «Виласизми?» деган юзлаб савол-жавоблар бўл- ди. Тошкент тўқимачилик номи- нати ходимларининг шу нечаси- нинг ўзи ҳам «Химия мўъизала- рини биласизми?», деб аталган эди. Кечада олимлардан Э. Орлов, М. Абдурахмонов, А. Хусановлар сўзга чиқиб, химиянинг мамлакатимиз халқ хўжалигига қандай самаралар келтириши ҳа- қида ишчиларга галириб берди- лар.

Кеча қатнашчилари мўъизалар химияга бағишланган выставка билан танишди. Химия мўъиза- залари ҳақида илмий-оммабоп фильмлар ҳам нўрсатилди.

Ш. БУРҲОНОВ.

Қирғ йил тарихида бир лаҳзадек гап. Аммо ана шу қисқа му- датда кўп миллатли совет халқла- ри қаторида ўзбек халқи ҳам со- вет ҳокимиятининг шарофати билан ва Коммунистик партиянинг гамхўрлиги туфайли халқ хўжали- гининг барча соҳаларида, мадания- тда, адабиёт ва санъатда буюк ғалабаларни қўлга киритди.

Халқимизнинг санъатда эриш- ган ютуқлари чиндан ҳам беҳис- ва улдувор. Санъатнинг қайси ту- ри ва қайси жанрини олиб қара- манг — музикани, театрни, рақ- сани, расм-сўйлими — катта иқтисодий юксакликка қўтариладиганини кўриб, одамнинг фахр ва гўрур билан боқамиз. Хусусан ўзбек рақси ва драма санъатининг донини кенг ёйилган. Бу соҳаларида мустақкам ижодий намуна яратилди. СССР халқ артистлари Тамирахошим, Нукаррама Турғунбоева, Ҳалима Мисирова, Галия Исамбаева ҳамда Аббор Ҳидоятлов, Сора Эшонтураева, Олим Хўжаевларнинг номини прогрессив инсоният меҳр-муҳаб- бат билан тилга олмакда. Улкан истеъдод эгаси Совет Иттифоқи халқ артисти Шукур Бурхонов ана шу йирик санъаткорлар қато- ридан ўрни оғалган.

Кўп миллатли совет театрининг атоқли артистларидан бири Шук- кур Бурхонов ҳақида гап борган-

АРТИСТНИНГ КАМОЛОТИ

ШУКУР БУРҲОНОВ ИЖОДИ ҲАҚИДА

Да, уни тарбиялаб волга етказган Ҳамаа Ҳакимзода Ниёзий номида- ги ўзбек Давлат академик драма театрини эсламасдан бўлмайди. Октябрь социалистик революция- си ва граждандар урушининг бў- ронли йилларида туғилди, ҳозир- ги кунда социалистик санъатнинг йирик марказига айланган мазкур театр дарма санъатини баланд чўққиларга кўтарди, миллий дра- матургия билан бир қаторда жон ва рус драматургиясининг жаҳон ва рус драматургиясининг кўп асарлари билан ўз қалбини баҳраманли қилиб, совет инисининг коммунист руҳда тарбия қилиш- да голт катта хизмат кўрсатиб келмоқда. Бу улкан ва қўдратли санъат даргоҳида Маннон Уғур, Етим Бобожон, Аббор Ҳидоят- лов, Хожисиддиқ Исломов, Масъу- ма Қориева, Мария Кузнецова, Обид Жалилов, Миршохид Мир- қилов каби йирик халқ артистла- ри ижод қилиб, минглаб томоша- биларга илҳом, заъқ, ором ва э- тиб баҳш этганлар. Уларнинг ша- рафли ишини сажодат билан давом эттириб келатганлар орасида Шук- кур Бурхоновнинг номи алоҳида ўринда туради. Зотан у устозлар- нинг энг яхши традицияларини, энг яхши фазилатларини ўзидики ўз ижодида муқассамлаштирган.

Шукур Бурхонов 1936 йилда яратган Фудол (К. Яшиннинг «Но- мус ва муҳаббат» драмаси) роли- дан бошлаб қаҳрамон характери- ни чукур тадқиқ қилишга, унинг ру- ҳий оламига киришга интилади. Артист ўзи севган, талланган ишга бутун ақли, қобилияти, кузатув- чанлиги, кучи-гайрати ва меҳнат- чанлигини сафарбар қилиб бири-

кетин қатор ютуқларни қўлга киритди. Энг муҳими шундаки, артист дастлабки қадамлариданоқ ўз ижодий қиёфаси, ўз йўли ва усул- йига эга бўлди. Аммо унинг усту- банга талланган йўли ва тутган усул- йи ўзбек театрига бегона эмас э- ди. Бу қаҳрамонлик—романтик йўналиш бўлиб, буюк актёр мар- шали Аббор Ҳидоятлов томонидан асосланган эди.

Социалистик реализм санъати романтикани инкор этмайдилар. Аксинча ҳис-туғиларни юксак дара- жада тошқин ва ҳароратли ифода- ланиш реализмининг боғитида, унга зори беради. Шукур Бурхонов романтикасига ҳам шу нуқтан-на- зар билан ёндошмоқ керак. Ар- тистнинг руҳий асарларнинг ре- алистик аминин билан ўйғуналош кетди. Шукур Бурхонов романти- касини шимдан иборат? Романтика артистининг янги ҳаёт учун кураш олиб бораётган халқ баҳодирлари- нинг руҳий ҳолатлари, оруз ва ҳаракатларининг романтик ҳаро- рат ва зўр эҳтирос билан ифода- ланишида; ўстишда ёки шу кун- гача аулим-қисиндоқ ҳокимлик қи- ладиган ерларда озодин учун курашган қаҳрамонларнинг прола- си, ғазаб-афрати, оруз-хаёллари- нинг жўқилиши, оташлилик бил- ни тасвирланишида; классик дра- матургия қаҳрамонларининг жасо- рати, ботирлиги, дошмандлиги, ўй-фиқрлари, ғазабкорлигининг кўтарини, ёрқин ва шиддатли акс эттирилишида кўринади. Шук- кур Бурхонов қаҳрамонларини эслар эканми, кўз ўнгимизда би- рин-кетин турли замонларда яша-

ЛЕНИН МУКОФОТИГА НОМЗОДЛАР

ган, турли халқларнинг асл фар- зандалари: кучли иёвкорлар, ота- шин революционерлар, даргазаб халқпарастларнинг серқирра ва мураккаб образлари намоян бўла- ди. Гафур («Бой йила ҳизматчи») ва Йўлчи («Кутулғ қон»), Сотил- ми («Туркия ҳақида хўжоя») ва Нолинах («Ганг дарёсининг қи- з»), Ваня тоға («Ваня тоға») ва Гамлет («Гамлет»). Собир Раҳимов («Генерал Раҳимов») ва Шумилов («Шарқ тонги»), Улугбек («Мирза Улугбек») ва Брут («Юлий Цезарь») образлари шулар жумласи- дандир.

Шукур Бурхонов имкониятлари ниҳоятда кенг ва беҳис санъат- кордир. У фақат фожиали ва драматик роляларнигина эмас, ҳаётнинг йўналишида бўлган кўпчи- ла ажойиб образларининг ҳам яхши муаллифидир. Шаҳар қоними («Ренизор»), Шавда («Любовь Яровая»), Хўсейн Войбар («Ал- тун Нанойи») образлари Бунга яхши мисол бўлаоллади. Шу билан бирга актёр фақат театрда эмас, кинода ҳам бир қатор мукаммал образлар яратган. Қора ботир («Тоҳир ва Зухра»), Қаландар («Синчалек»), Калинин («Илья Муромец») ролялари шулар жумла- си кирди. Аммо актёр қандай роляда ва қандай жанрда бўлмаси, саҳнада ёки кинода бўлмаси, ҳар қачон қаҳрамоннинг руҳий ҳудратини, қалб тўғинини, ҳисси- етини очиб беришга, улуглигини ол- диқ қилиб, оддийлигини буюк қи- либ кўрсатишга интилиб келган.

Севинми артист қаҳрамонларининг ҳаракати ва нуқтида ўзбек халқининг энг яхши хислатлари: жўқилиши, мусиқийлиги, ақл- заковати, широна ва олимона қиёфаси, баҳодирлиги ва самими- ялиги кўринади. Унинг қайси роли- ни олиб қарамаг, ўзбек актёрли- қидакта ва Бурхонов услубини эслати олтин тамгаси борлигини сезасиз. Бизнинг фикримизча, Бурхонов ижодининг интернаци- оналист хусусияти унинг социал- листик саҳна санъатининг ягона системаси билан қуролланиши, у ижод этган турли миллат вакил-

лари образининг (характер жиҳат- дан сира бир-бирига ўхшамас-да) тафаккур, мақсад, интилиш ва тем- перамент жиҳатдан бир-бирига яқинлиги ва, ниҳоят, унинг ролла- ри ўзбек тилини билмаган киши- ларга ҳам бир хилда тушунарли, яқин ва таъсирли бўлиши билан белгиланади.

Шукур Бурхонов чиндан ҳам катта қобилияти ва зўр маҳорат- га эга. Унинг артистлик истеъдо- ди шунчалик таъсирчан ва шунчалик сеҳрлики, томошабиннинг сезгиси ва ҳавлини бутунлай ўзига ром ва шайдо қилиб олади. Бунга артист ҳар доим қаҳрамоннинг мураккаб психологиясини, ички дунёсини теран ва ҳар тарафлама ёрқин ифода қилишга, қаҳрамон ташқи қиёфаси, хатти-ҳаракатларида ҳамма вақт табиийлик, соддалик ва мантпқ бўлишга интилиши билан эришади. Бу эса ўз навбатида иш- лашини ўз устида тинимсиз иш- лашга, ҳаёт ва замон билан ҳам- нафаслиги, талабчанлиги томоша- билар диди ва заъфини яқин би- лишига боғлиқдир.

Саҳна санъатининг порлоқ юл- дузи — Бурхоновнинг маҳорати, ижодий услуби, иш жараёни ҳа- қида қанча гапирсан озлик қила- ди. Унинг ҳар бир роли томоша- бин учун ҳам, санъатшўнос учун ҳам бир олам. Шу сабабли эҳди артистининг сўнги йиллардаги энг йирик ролларидан бўлган Брут ва Улугбек образлари ҳақида бир-ин- қи лўқма билан қиёфоланмоқчи- миз.

Авалло шу нарсани айтиш ке- ракики, Шукур Бурхоновнинг «Кремль куранти», «Учундан аланга», «Йўлчи юлдуз» каби спектаклларида гениал ҳожди В. И. Ленин образини яратди. Маълумки, маҳоратли актёр улуг Лениннинг нузли сиймоси- ни яратибди шарафли ва масъу- лиятли ишни бир даража му- раббафакатли бажариб, доҳийнинг буюқлик ва соддалик, жўқилиш ва қатъият, самими й- лик ва қатъиятлик, халқпарвар- лик ва ҳақгўйлик, душманга че- ксиз ғазаб ва дўстга меҳрибонлик

қилинди. Газетада кўрсатилган «Коммуна», «Ленинбод», Кали- нин номли ҳамда «Гулистон» кол- хозларининг раҳбарлари қаттиқ таъниб қилинди ва уларга чора қўрилди. Бу хўжалик раҳбарлари мажлиси иштирокчилари олдида ишда тезда бурлиш ясам ва яқин кунда техника ремонтини тугал- таш тўғрисида қатъий вақтда бер- ганликлари эътиборга олинди.

ОБЛАСТИМИЗ ШАҲАР ВА ҚИШЛОҚЛАРИДА

ЮБИЛЕЙ ШАРАФИГА

Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Компартиясининг 40 йиллик юбилей шарафига Янгйўл шаҳрида савдо ярмаркаси очилди. Ярмаркада турли газмоллар, тайёр кийимлар, хўжалик ва маданий моллар, уюв қуроллари сотилмоқда.

И. НОРМАТОВ.

ЛЕКЦИЯ КЕЧАСИ

Яқинда Ўрта Чирчиқ бошқармасидаги Тўйтепа кишлоғи чойхонасида лекция кечаси бўлиб ўтди. Кечада ўқитувчилардан У. Аҳмадулов, Х. Солиева, С. Шигановлар партиямиз Марказий Комитети де-

кабри ва февраль Пленумларида кўрилган масалаларни батафсил тушунтириб бердилар. Сўнгра 1 ва 4 мартаб химия ўқитувчилари амалий машғулот ўтказдилар.

Ш. ХОЛМУХАМЕДОВ.

ҚЎБУЗЧИ ХОТИРАСИГА

АТАБ

Чирчиқ шаҳридаги 4-кўчубоқнада украин халқининг улуг шоири, кўбузчи Тарас Григорьевич Шевченко туғилган кунга 150 йил тўлиш муносабати билан китоб витринаси ташкил қилинди. Шунингдан кўчубоқнада Т. Г. Шевченконинг ҳаёти ва ижодий фаолиятига бағишланган қизиқarli сўхбат ўтказилди.

Т. СИХАРУЛЛИДЭ.

ХИМИЯ ФАНИНИНГ ЖАРЧИСИ

Мўъжизалар мўъжизаси химияда хинмат кўп. Унинг аҳамиятини кўрсатиш мақсадида «Сирлар очилмоқда» номида музикали-эстрада томошаси тайёрланган.

Томошада бўлган ҳар бир киши химия нимагага қодир эканлигини ўз кўзи билан кўради. Бу номер ўз олдига томошабинларга химияга муҳаббат уйғотиш, фанга қизиқтириш ва эҳтишом қўйиш. Бу маззада эстрада театрида номер тайёрлашга ким журъат ташаббус қилди? Уни кўрган томошабинлар зерини қолдирмади! Иқ. Талант эстрада артисти И. А. Сударев пратан иккинчи сўхба асари талабчан томошабинларга манзур бўлиб келяпти.

Унинг жонли ва қизиқarli чиқишида пойтахт эстрадасининг бир гуруҳи артистлари, шу жумладан режиссёр-постановачи, театр ва расмийлик санъати институтининг студенти И. Азизбеовнинг хизматлари катта.

Яқинда пойтахтимиз маданият ходимлари «Сирлар очилмоқда» музикали эстрада асарининг ағдори, талантли артист И. А. Сударевнинг туғилган кунига 50 йил, иккинчи фаолиятига 25 йил тўлганлигини кенг нишонладилар. Юбилейга совғалар тақдим этилди.

Н. ИНОҚОВ.

ИЛМИЙ АТЕИЗМ МАКТАБИ

Илмий-атеистик пропаганда ишларини янада яхши йўлга қўйиш мақсадида Калинин ишлаб чиқариш бошқармаси партия комитети илмий-атеистик пропаганда қилиш бўлими раёон Совети ташкил қилди. Совет составида партия, комсомол ходимлари, педагоглар, врачлар, журналистлар бор. Совет бу соҳада бошланғич партия ташкилотларида олиб бораётган ишларни ўрганиб, яхши тажрибаларни оммалаштиришга эътибор беради. Бошқармада илмий-атеизм ман-

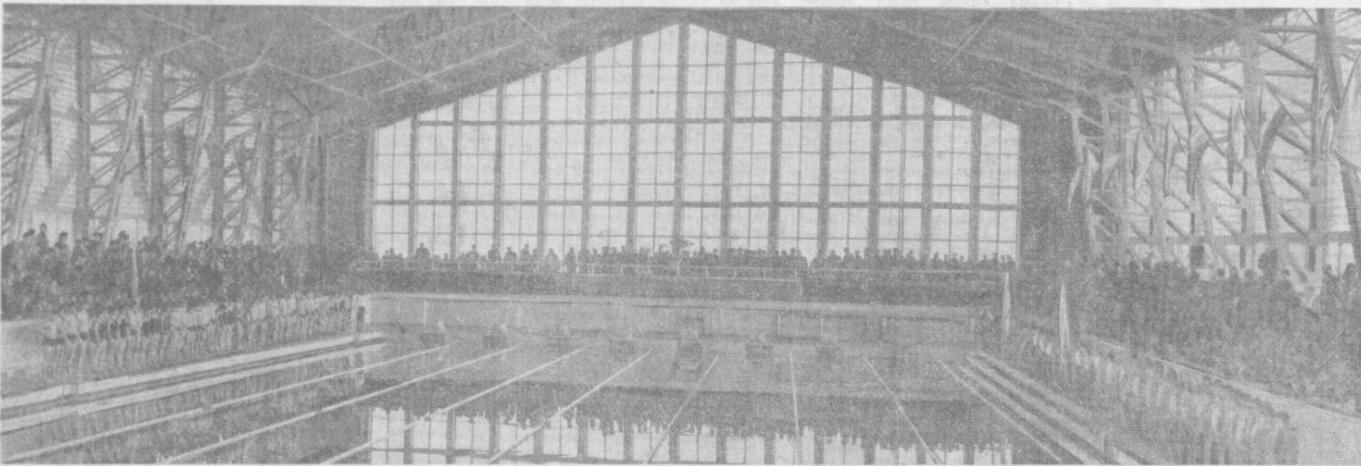
таби ҳам ташкил этилди. Мактаб программасида мувофиқ икки йил давомида 20 машғулот ўтказиш, уларда илмий-атеистик пропаганда қилиш соҳасида тўлган тажрибаларни ўрганиш мўъаллафанади. Биринчи машғулот шу йилнинг 14 февралда ўтказилди. Машғулотга 150 тингловчи иштирок этиди.

Ф. ИСЛОМОВ.

Калинин ишлаб чиқариш бошқармаси партия комитети идеология бўлими мудирининг уринбосари.

ЎРТА ОСИЁДА ЯГОНА

Сув спорти саройида дастлабки мусобақалар

Ўзбекистон спорт шарафини жатон

миқсиддаги мусобақаларда оқлаган ҳамназарларимиз Светлана Бабакина ва Наташа Устиноваларни ким танимайди дейсиз. Уларнинг номи сува спорти шикқозилари тилидан сира тушмайди. Бу ажойиб спортчиларимиз Р. Манча ва М. Павловалар билан бирликда, ўган илми Москвада ўтказилган СССР халқлари III спартакиадасида ҳаммаки ҳайратда қолдирган эдилар. Уларнинг тўрттоқи эстафетали мусобақасида биринчи ўринни олиб, олтин медалга сазовор бўлдилар. Бу қўнчилик учун қўнчилимаган ҳол бўлди. Нега дейсизми? Сув спорти саройига эга бўлмаган спортчиларимизни қўнчилик бундай юксак натижага эриштириб, деб сира йўллаган эди.

Мана, бугун эса сув спорти шикқозилари ажойиб совға олдилар. Уларнинг қувончи ва шодлиги чексиз. Бошқара бўлиши ҳам мумкин эмас. Ўрта Осийда ягона, Иттифоқда эса тўртчи қўнчилик, ҳозирги замон талабларига тўла жавоб берувчи спорт саройига эга бўлдилар-у, қувонмадиларки.

Спорт саройи очилиши шарафига бағишланган ўтказилган мусобақалар бошлангичдан бир неча соат ол-

Дим трибуналар шикқозилар билан

қатли спортчиларини голиб чиқиш кўнчилиги учун олдига юксак ҳисобланса, Тая Шпотовагани биринчи ўринни эгаллаш қўнчилимаган ҳол билан бошлаб бердилар. Дастлабки метрлармоқ Н. Устинованинг устунлиги сезиларли. Агар бу лаб-

қатли спортчиларини голиб чиқиш

кўнчилиги учун олдига юксак ҳисобланса, Тая Шпотовагани биринчи ўринни эгаллаш қўнчилимаган ҳол билан бошлаб бердилар. Дастлабки метрлармоқ Н. Устинованинг устунлиги сезиларли. Агар бу лаб-

брасе усулида сузишда 1.28.9 секунд

вақт билан голиб чиқди. Эркалар ўртасида Армия спорт клуби командасининг аъзолари, спорт мастерлари Т. Холбоев ва Н. Шальневлар баттерфляй ва чалқанча усулида сузишда энг кучли эканликларини кўрсатдилар. Т. Холбоев 100 метр масофани баттерфляй усулида сузишда 1.08.5 секунд, Н. Шальнев эса шу масофани чалқанча усулида 1.11.4 секунд натижа кўрсатди.

Кескин спорт қурашларидан сўнра

5023 оқим тўлаган Армия спорт клуби командаси голиб чиқди. «Меҳнат» командаси иккинчи, «Бувеест-ника» командаси умумий учинчи ўринни олди.

— Ҳавоимизда, — деди спорт саройи инспектори ўртоқ У. Бектемиров, — 1500 одам ортқ қаваскор шуғулланмоқда. Ҳар бирда 20 тадан спортчи бўлган 55 та боалар ва 20 та ёшлар гуруҳлари машиқларни бошлаб оқорди. 50 ва яқин малкали тренера эгомиз. Шунингдек, тўрт йилга мўъаллафган 500 ўринли боалар спорт мактаби ташкил қилимоқчимиз. Ҳавоимизда сузиш йил оқомида бир хил—25 даража иссиқ бўлиши ҳар қандай фасад ҳам мусобақаларни ўтказиш имкониятини беради. Сув сўтқисега уч марта алмаштириб турилади.

Энди спортчиларимиз ўз ҳаволарида халқаро мусобақаларни ҳам бе малол ўтказадилар.

Ш. УМУРЗОҚОВ.

Суратда: сув спорти саройининг умумий кўриниши.

А. Абалия фотоси.

ХАРТЎҒРИДА

ҚЎШ МЕДАЛИ ОДАМ

Ханой госпиталига келган беморнинг қоринида рак бор деб гумон қилинди. Клиник текшириш давомида врачлар беморнинг ҳаётида энг оқат еганлиги ва кўп сув ичганилигини пайқашди. Пухта текширишлардан кейин беморнинг меъдаси яқинта эканлиги ҳам аниқланди. Меъданинг биттиси ўнг томонда — қориннинг юқори қисмида, иккинчиси — чап томонда — қориннинг пастки қисмида экан.

ДҲНЕДА ЭНГ КЕКСА АЕЛ

Боливияда (Жанубий Америка) Санта Фанна қишлоғида яшаган асли россиялик Макаранья исмли аёл 1952 йилда 197 ёшида ўз юртига — Бразил оластидagi Карачаевский районида келиб кетган. 1960 йилда 205 ёшида ҳам бу аёл тетик, соғлом бўлиб, рўзгордаги ишларини ҳаммасини ўзи бажарар экан.

МУҲИМ НАШФИЁТ

ОЛМАОТА, 29 февраль. (ТАСС мух. бери). Икк бўр даврдан қолган сув эмизувчи ҳайвоннинг қолдиқлари Совет Иттифоқи территориясида биринчи марта топилди. Бу ҳайвон бундан 75—80 миллион йил бурун яшагани тахмин қилинмоқда.

Бу қолдиқларни Қозғонистон Фанлар академиясининг палео-биология экспедицияси Қизил Урда области.нинг шимолдаги Бойбулат кўдуги ёнидан топди.

Совет Иттифоқи территориясида бунчалик узоқ замонда яшаган сув эмизувчи ҳайвоннинг қолдиқлари шу вақтгача маълум эмас эди.

Олимлар қўнчилиги тоғ жинсларини сув билан юва бериб, динозаврлар замонида яшаган ҳайвоннинг пастки жағини ва оёқ суякларини топиб олдилар.

Экспедициянинг раҳбари, биология

фанлари доктори В. Баманов ТАСС бери). Икк бўр даврдан қолган сув эмизувчи ҳайвоннинг қолдиқлари Совет Иттифоқи территориясида биринчи марта топилди. Бу ҳайвон бундан 75—80 миллион йил бурун яшагани тахмин қилинмоқда.

ЖАХОН БҲУИЛАБ

МАМАКАТЛАР ОДАМЛАР ВОКЕАЛАР

ЯДРО ҲАЛОКАТИ ХАВФИНИНГ ОЛДИ ОЛИНСИН

29 февралда Москва ядро уруши хавфига қарши биргаликда ҳаракат қилиш кўнчилини нишонлади. Чет эл халқлари билан дўстлик уйда пойттахт жамоатчилиги вакиллари кўп кишилик йиғилиши бўлди.

Яқиндаги билан қабул қилинган резолюцияда йиғилиш қатнашчилари ядро қуролнинг уч соҳадари синосларини тақинлаш тўғрисидаги Москва Шартномасига юздан кўпроқ давлатнинг қўшилганлиги ядро хавфини йўқотиш йўлида янги қадмалар қўймоқ учун реал имкониятлар очиб беради, деб таъкидладилар.

Совет кишилари, дейилади резолюциянинг охирида, халқларнинг тинчлик учун яши қураши билан бирдамлик руҳида бундан буён ҳам барча тинчликсевар кўчлар билан ҳамкорликни кенгайтира берадилар, халқаро кескинликни юмшатишга ердлашадилар. (ТАСС).

ГОРЬКИЙ, 29 февраль. (ТАСС

мух. бери). Бугун Москва вақти билан кечаси соат 2 ларда Зименкадаги радиоастрономия обсерваториясида совет олимлари Ангелидаги Жодрелл Банк обсерваториясида космос орқали юборилган биринчи фототелеграммани қабул қилдилар. Унинг кетидан иккинчи ва учинчи фототелеграммани қабул қилмоқда.

Халқаро космик экспериментларнинг яқин серияси бошланди. Шу тажрибаларни ўтказиш вақтида Ернинг сўнғий йўдошлари ердани билан ва Ой орқали фототелеграммани уларга қиққа тўқилчаларда қабул қили олиш имконияти синаб кўрилади.

Американинг «Эхо-2» пассив йўлдоши орқали қабул қилиб олинган

ФОТОТЕЛЕГРАММАЛАР КОСМОС ОРҚАЛИ ЮБОРИЛАДИ

биринчи телеграммадаги суратнинг сифати етарлиқ даражада яхши бўлмаганлига қарамай, бу тажриба халқаро космик фототелеграф алоқасини ўрнатилиш мумкинлигини кўрсатди. Иккинчи марта қабул қилиб олинган фототелеграмма янги мувофиқлаштирилган бўлиб чиқди. Бу фототелеграммада Ангелидаги Жодрелл Банк обсерваториясининг эмизувчи аниқ аниқ тасвирланди. Шу эмизувчида тағинча қатта «М» харфи энг кўрничиб турибди, унинг иккида икки «а», «о» ва «д» лирлари ҳам кўзга ташланади.

Зименкадаги совет радиоастрономия обсерваториясининг Американинг «Эхо-2» йўлдоши орқали Ангелидан қабул қилиб олинган ҳар иккала фототелеграф олоғидagi почта конвертидан сав катталар.

Учинчи космик сурат Ой орқали қабул қилиб олинди. Бу суратнинг сифати «Эхо-2» йўлдоши орқали космосдан олинган биринчи фототелеграммага ўхшайди.

Фототелеграммаларни қабул қили олиш тажрибалари бугун бутун кўнчи давом эттирилмоқчи.

Ўтган кечаси қабул қилиб олинган фототелеграммани тасдиқловчи

хабар қозирчица Буюк Британиядан олинди. Инглиз олимлари ўзлари ишлаб турган обсерватория номининг бош харфларини «ЮД» харфларини «Эхо-2» йўлдоши орқали ҳақиқатан эфире юборилганлигини хабар қилдилар. Бу латинча харфлар катта «М» харфида ўқилиш тасдиқловчи ости қисмига эзилган.

Л. ЖОНСОННИНГ МАТБУОТ КОНФЕРЕНЦИЯСИ

ВАШИНГТОН, 1 март. ТАСС мух. бери). В. В. Шаттлар ва С. Петрусенко хабар берадилар.

Кечги матбуот конференциясида АҚШ президенти Линдон Жонсон ер вақтида тинчлик бўлишидан «имздорман» ва бу ҳусусда менда пессимизм йўқ», деди.

Президент, ҳозирги вақтда тинчликни саяш учун иккинчи сов бўлиб турган пленумлар борлигини уқитиб ўтди. Лекин, деди у, Қўшма Штатлар «қелишмовчиликларни тинч воситалар билан бартаф қилмоқ учун мумкин бўлган ҳамма чораларни кўриш» илтилади.

ТАСС мух. бери). Савдо-сотиқ ва тароққийт масалаларига бағишланган келтири ойда Женевда Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг конференцияси очилиши, бу конференцияда юздан кўпроқ мамлакатнинг вакиллари иштирок қилишини айтиш, шу масалага президентнинг эътиборини жалб қилди.

ТАСС мух. бери). Президентта халқаро савдо-сотиқни ривожлантириш тўғрисида сиз қандай фикрласиз? — деб савол берди.

Жонсон ўз жавобида бундай деди: «Биз бу конференциядан жуда манфаатдоримиз. Биз бу конференцияда натижани шу унинг ишига ҳар томонлама ердлашатиш тароққийт кўраётимиз. Савдо-сотиқ йўлига қўйилган қўнчилининг камайтирилиши жаҳондаги ҳамма халқларнинг манфаатлари учун мумкин иш деб ҳисоблаймиз. Биз бу йўлда мумкин бўлган ҳамма чораларни кўриш илтидаимиз».

Жонсонга Жанубий Вьетнам тўғрисида бир неча савол берилди. Жумладан, сизнинг фикрингизча, у ерда «гуруш кенгайиб кетадими» деган савол қўйилди.

Президент Жанубий Вьетнамдаги аҳолига Қўшма Штатлар учун «жуда мушқул ҳолат» деб баҳо берди. У,

БИЛДИРИШ

Ўзбекистон Кинематография Союзи Еш киносценаристлар семинарининг навбатдаги машғулоти 3 март кўни кеч соат 6 да бўлади (Лоҳутий кўчаси, 14 уй, Кино ва Театр уйи).

Қизиққан ёш ўқувчилар ва ҳаваскорларнинг иштирок этишлари мумкин.

Ўзбекистон Кинематография Союзи.

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ»

4-БЕТ, 3 МАРТ 1964 ЙИЛ.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

3 МАРТДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

Ўзбек тилида: 18.00 — Аюбий. Ботлар оламга саёхат (мактаб ўқувчилари учун) 18.35 — Телевизион янгиликлар, 18.55 — КПСС МК Пленуми қарорлари амалга оширилди. Химия турмушида, 19.10 — Гидропоиннага — нег йўл (кишлоқ хўжалиги ходимлари учун), 19.30 — Совет Ўзбекистони (киножурнал), 19.40 — Коңцер (Ўзбекистон радио ва телевидение оркестри ва солистлари ижросида).

20.30 — Шиттиришлар программаси.

Рус тилида: 20.35 — Телевизион янгиликлар, 20.55 — Атеистини темада, 21.20 — Авлар учун (реклама), 21.30 — Бир уйда (бадний фильм), 23.05 — Коңцер («Леягиня» ансамбли ижросида).

ИНКИНЧИ ПРОГРАММА

Рус тилида: 18.25 — Сухово.Кю. билни. Кречинский тўйи (фильм. спентакли).

ТЕАТР

НАВОНИ НОМЛИ ТЕАТРДА —

3/III да Гулсара, 4/III да Жизель.

ХАМЗА НОМЛИ ТЕАТРДА —

3/III да Алишер Навоий, 4/III да Номус.

МУКМИНИ НОМЛИ ТЕАТРДА —

4/III да Жон қизлар.

КИНО

Умрбод сен билан — «ВАТАН», НАВОНИ номли, «ИСКРА», «ЎЗБЕК-КЕСТОН» (нундуз ва кечкурун).

Останонда — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (нундуз ва кечкурун).

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА

4 февралда

ЛИЛИКУПЛАР

МУЗИКАЛИ АТТРАКЦИОНА ва янги программада ЦИРК ТОМОШАЛАРИ.

Кеч соат 8 да бошланади.

А. Е. Кив ва А. Я. Темкин

ДИССЕРТАЦИЯЛАРИНИ ЕҚЛАШ

(газетанинг 14/II сонини қараи)

4 мартга иқчирилди.

СССР Алона министрлигига қарашли

ИТТИФОҚ ДАВЛАТ ЛОИХАЛАШ ИНСТИТУТИНИНГ ТОШКЕНТ БУЛИМИГА

радио алоқаси, вентиляция, иситишга доир инженерлар ва техниклар, сметачи, обьёмчиши, элетрич, йўл қурувчи инженерлар ва техниклар

к е р а к

Навоий кўчаси, 28-а уйда надрлар бўлимига мурожаат қилинсин. Телефон 4-10-80.

Корсарой кўчаси, 2.Калинин мовуа, 1-уйда турувчи Олимжон Мухамедовнинг шу уйда турувчи Найма Муслимова Тўлаговнадан ажраллиш ҳақидаги иши Тошкент шаҳар, Октябрь район халқ судида кўрилади.

«Узлестройторг»нинг

Тошкентдаги

2-ТАРОМОНТ БАЗАСИГА

ёғоч идишларни ремонт қилувчи ва сараловчи ишчилар

К Е Р А Н

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, Металлист кўчаси, 100-уй (11-автобус, 6-троллейбуснинг «Автобаза» остановкиси).

Уйғур кўчаси, Гулбод проезд, 2-уйиш, 10-уйда турувчи Шарофат Убаева Тожиева (Садиева)нинг Уйғур кўчаси, Гулбод проезд, 36-уйда турувчи Мирхосид Тошкентдан ажраллиш ҳақидаги иши Тошкент шаҳар, Октябрь район халқ судида кўрилади.

Тошкент шаҳар Октябрь рай. пичкеторги раҳбарини, партия ва насаба союз ташкилотлари 2-маганин мудир

Гарей Зилановни МУХАМЕДИНИНГ вафот этганлигини билдириб, марҳумнинг оиласига чўнур тазийи нэхор қилади.

КўЧА ҲАРАКАТИДАГИ ЯНГИ ҚОИДАЛАР

Агар кўча ҳаракати қоидалари бўлишида йўлларда ва кўчаларда транспорт ҳаракати ва граждандар қатнови қандай мураккаблашиб кетган бўлар эди.

Кўча ҳаракатини тартибга келтириш ҳақида ҳатто 1683 йилда Петр I даврида ҳам уриниб кўрилди. 1730-1756 йилларда чиқарилган буйруқларда тез юриш ман қилинган эди. Бундан 140 йил аввал эса Москвада биринчи марта кўча ҳаракати қоидалари тузиб чиқилди ва амалга оширилди. Бу қоидалар ўнг томондан ҳаракат қилиш, транспортлар учун тўхтаб турганидан алоҳида иш ажратилиш, ҳозирги замон қоидаларда бўлганидек турли белгилар кўрсатилди.

1920 йилнинг 10 июнида В. И. Ленин «Москва ва унинг атрофидаги транспорт ҳаракати бўлиш ҳақида» Комиссарларнинг Советининг декрети (қоида)ни та имзо қилди. Кўча ҳаракати қоидалари 1960 йилда қадар бир неча марта ишлаб чиқилди ва оммавий тираж билан нашр этилди. Бу ҳаракат қоидалари бир-биридан фарқ қилмади. Бутун мамлакат учун ягона ҳисобланмас эди. Украина кўча ҳаракати қоидалари Ўзбекистоникидан, Москваники эса Ленинградикидан фарқ қиларди.

1960 йилда биринчи марта «СССР кўчалари ва йўллари ҳаракати қоидалари» ишлаб чиқилди ва бу қоида 1961 йил 1 январдан бундан бошлаб Ўзбекистон ССР территориясида кўча кирди.

Кўча ҳаракатининг бу қоидаларни ҳам талабга тўла жавоб бермаётганлиги сезилиб қолди.

Совет Иттифоқи йўл ҳаракатлари ҳақидаги 1949 йил Халқаро Конвенция ва йўл белгилари ҳақидаги сигналлари ҳақидаги протоколга, Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Европа иқтисодий комиссияси ва унинг органлари тавсиялари ҳақидаги қўшилганлиги муносабати билан Ўзбекистон ССР Министрлар Совети 1964 йил 13 январда ана шу ҳужжатлардан келиб чиқиб кўча ҳаракатининг янги қоидаларини тасдиқлади. «СССР кўчалари ва йўлларидаги ҳаракат қоидалари»ни 1964 йил 1 апрелдаги ўрғаниб чиқиш тавсия этилди.

Янги қоидала 123 модданан атиги 14 таснига қўшимча ва ўзгариштиририлган. 71 моддадаги «Г» парраграф ўрнига янги 71 модда қўшилган. 3 та модда тўлдирилган ва 10 та модда янги талдирилган. Янги қоидаларга ўзгаришлар ва қўшимчалар энг аввало шиферларга тааллуқли бўлса, йўлчилар ва йўлда юривчиларга ҳам тегишли жойлари кўп.